

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.183.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 8984 Pani Posłanki Marceliny Zawiszy, w sprawie wprowadzenia powszechnej asystencji osobistej dla osób z niepełnosprawnością, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Możliwość swobodnego korzystania z pomocy asystenta osobistego pozwoli osobom z niepełnosprawnościami na równi z innymi podejmować i realizować decyzje dotyczące ich codziennego życia, a także funkcjonować w obszarach, do których na co dzień, ze względu na napotykaną bariery, mają utrudniony dostęp. Wskazane w projekcie ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami wsparcie asystenta w czynnościach życia codziennego obejmuje:

- czynności samoobsługowe, w tym utrzymanie higieny osobistej;
- czynności zalecone przez osobę wykonującą zawód medyczny, w tym czynności medyczno-pielęgnacyjne;
- prowadzenie gospodarstwa domowego i wypełnianie ról w rodzinie;
- przemieszczanie się;
- komunikowanie się z otoczeniem;
- podejmowanie aktywności życiowej, w tym osobistej, społecznej i zawodowej.

Asystencja osobista pozwala zwiększyć niezależność osób z niepełnosprawnościami i ich aktywne uczestnictwo w życiu społecznym oraz zawodowym, w istotnej części realizując pomoc we wskazanych w pytaniu Pani Posłanki obszarach (m. in. korzystanie z transportu, komunikowanie się z otoczeniem, czy też w prowadzenie gospodarstwa domowego).

Na dzień dzisiejszy nie są w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej prowadzone prace legislacyjne, zmierzające do uregulowania opisanych w interpelacji zagadnień jednym aktem prawnym. Projekt ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami traktowany jest przez Kierownictwo resortu priorytetowo i to na nim skupiają się podejmowane w obszarze projektowania przepisów i nowych aktów prawnych wysiłki.

Niemniej należy również odnotować szereg innych działań, które realizują wsparcie w konkretnych obszarach. Rządowy Program Dostępność Plus obejmuje w sposób kompleksowy tematykę dostępności. Wśród jego głównych celów wymienić należy zapewnienie osobom o szczególnych potrzebach swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym, dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb wszystkich obywateli oraz wzmocnienie 8 obszarów: architekturę, transport, edukację, służbę zdrowia, cyfryzację, usługi, konkurencyjność i koordynację.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych realizuje wiele programów wspierających niezależne życie osób z niepełnosprawnościami. Wśród nich wymienić należy program pn. „Finansowanie Funkcjonowania Wspomaganych Społeczności

Mieszkaniowych”, zapewniający dofinansowanie świadczenia mieszkańcom wspomagananej społeczności mieszkaniowej wysokiej jakości usług wspomagających, dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb (wspomagana społeczność mieszkaniowa jest formą mieszkalnictwa wspomaganego, przeznaczoną dla osób z niepełnosprawnościami wskazanymi w programie, oferującą autonomię mieszkańców przy jednoczesnym zapewnieniu usług wspomagających, dostosowanych do indywidualnych potrzeb oraz włączenie w niewielką społeczność mieszkaniową).

Zgodnie z nazwą programu „Dostępna przestrzeń publiczna” jego celem jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do przestrzeni publicznej, informacji i komunikacji, a także technologii, urządzeń oraz usług powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, na równych z innymi osobami zasadach. Jego realizacja ma umożliwić pełny udział w życiu społecznym, w tym pełnienie określonych ról społecznych.

Celem programu „Samodzielność-Aktywność-Mobilność osób z niepełnosprawnością” jest zwiększenie niezależności beneficjentów oraz ułatwienie im podejmowania aktywności społecznej lub zawodowej poprzez umożliwienie im korzystania z dostosowanego samochodu osobowego. Prowadzona przez PFRON wypożyczalnia technologii wspomagających dla osób z niepełnosprawnością umożliwia wypożyczenie potrzebnych osobom z niepełnosprawnościami technologii wspomagających czy urządzeń, których nie mogłyby one samodzielnie zakupić nawet z wykorzystaniem dostępnych form wsparcia, ze względu na ich wysoki koszt. Dzięki wypożyczalni osoby z niepełnosprawnościami mają możliwość konsultacji z doradcą PFRON, pomagającym w doborze najlepszego rozwiązania, mogą też sprawdzić, czy dana technologia wspomagająca zaspokoi ich potrzeby.

Opisane działania skupiają się na wspieraniu niezależności osób z niepełnosprawnościami. Asystencja osobista jest niewątpliwie kluczowym aspektem takiego wsparcia. Asystent może towarzyszyć osobie z niepełnosprawnościami w realizowaniu znakomitej większości czynności dotyczących codziennego życia.

Odnosnie „asystencji osób 65 +” należy wskazać, że zgodnie z projektem ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami, jeżeli osoba nabyła prawo do asystencji osobistej przed ukończeniem 65 roku życia, jest uprawniona również do korzystania z asystencji osobistej po ukończeniu 65 roku życia, do upływu okresu, na który została wydana decyzja ustalająca prawo do asystencji osobistej. Decyzja może zostać wydana na maksymalnie 5 lat. Oznacza to, że osoba taka ma szansę korzystać z asystencji osobistej niemal do 70 roku życia.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dostrzega potrzebę zabezpieczenia odpowiedniego wsparcia dla osób, które rozpoczęły korzystanie z asystencji osobistej przed ukończeniem 65 roku życia, tak aby mogły korzystać z tej usługi bez ograniczeń dotyczących wieku. Miałoby to jednak wpływ na całościowy koszt projektu, który zacząłby rosnąć od II połowy 2031 r., od 6 roku od dnia wejścia omawianego aktu w życie, gdyż minie wówczas maksymalny, 5 letni okres, na który może być wydana decyzja o prawie do asystencji osobistej. Warto w tym miejscu podkreślić, że w żadnym kraju na świecie nie ma możliwości skorzystania z asystencji osobistej po 65 roku życia, jeśli osoba nie rozpoczęła korzystania z niej przed 65 roku życia.

Aby zapewnić osobom powyżej 65 roku życia dostęp do niezbędnego wsparcia, zakres programu resortowego „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” w kolejnych latach jego funkcjonowania w coraz większym stopniu rozszerzany jest na seniorów. Program finansowany jest z Funduszu Solidarnościowego.

Rozwiązaniem, które ma zwiększyć dostępność wsparcia w miejscu zamieszkania jest ponadto aktualnie procedowany - znajdujący się na etapie konsultacji publicznych - projekt ustawy o bonie senioralnym (wykaz prac legislacyjnych Rady Ministrów nr UA3). Projekt ma umożliwić wypracowanie komplementarnego systemu wsparcia w aktywności społecznej, czynnościach pielęgnacyjnych oraz zaspokajaniu potrzeb dnia codziennego, kierowanego do osób w wieku starszym.

Należy również pamiętać, że wsparcie osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów należy do kompetencji oddzielnych jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego (odpowiednio powiatu i gminy). Stąd decyzja o rozdzieleniu tych systemów wsparcia, które pozwolą jednocześnie na usługi lepiej dopasowane do specyficznych potrzeb konkretnych grup obywateli, wynikających np. z niepełnosprawności czy wieku.

Odpowiadając na pytanie dotyczące prac legislacyjnych w przedmiocie sprzeczności ograniczonych wiekiem świadczeń asystencji osobistej z Konstytucją RP (art. 32 i 69) i postanowieniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ponownie podkreślam, że oparte na wprowadzeniu kryterium wiekowego ograniczenie tych świadczeń ma swoje uzasadnienie. Osoby powyżej 65 roku życia będą korzystać z asystencji, ale na innej podstawie prawnej: resortowego programu „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”, finansowego z Funduszu Solidarnościowego, lub też projektowanej ustawy o bonie senioralnym.

Kierowanie wsparcia do określonej grupy beneficjentów jest uzasadnione również ze względu na możliwości finansowe państwa. Brak ograniczeń dotyczących zakresu podmiotowego adresatów oznaczałby silne obciążenie budżetu. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie w orzekanych wyrokach podzielił pogląd, że państwo ma obowiązek podejmowania działań, które zapewnią odpowiednie środki finansowe niezbędne do realizacji konstytucyjnych praw socjalnych, ale musi przy tym uwzględniać aktualną sytuację gospodarczą. Decyzja o zwiększeniu lub ograniczaniu wydatków z tym związanych musi uwzględniać konieczność zapewnienia równowagi w sferze finansów publicznych. Równowaga finansów publicznych stanowi również wartość chronioną konstytucyjnie. Od niej zależy zdolność państwa do działania w interesie publicznym (zob. wyrok TK z 19 grudnia 2012 r., sygn. Akt K 9/12, z dnia 20 listopada 2001 r., sygn. SK 15/01, OTK ZU nr 8/2001, poz. 252, cz. III i powołane tam orzeczenia). W tym kontekście należy również oceniać realizację postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Łukasz Krasoń

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/